

Budapest,
1943.
dec. 1

V. évf.
48. sz.

Egyes
szám ára:
70 fill.

L
I
T
T
R
A
D
U
C
S
A
S
M

SZABÓ ILONKA

az Operaház művésznője játssza DÉRYNÉ szerepét

a „Futótűz” című Objectiv filmben

Ösbemutató: KASSÁN

Diszelgadás: KOLOZSVÁROTT

SZERKESZTI
D. MATOLAY
K. GÉZA

SZILASSY LÁSZLÓ és SZEMERE VERA

játszák Szabó Ilonka mellett a »Futótűz« című film főszerepét. Kassán a város visszacsatolásának ünnepi hete alkalmából került bemutatásra a film, most pedig Kolozsvárott folytatja diadalútját, ahol a film eseménye játszódik, Rövidesen a fővárosban is műsorra kerül.

(Objectiv film.)

MAGYAR film

SZERKESZTI *Stolobay K. Géza*

FILMKAMARAI SZAKLAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Erzsébet-körút 13. IV. emelet.
Tel.: 420-796, 426-576. Postatakarékp. csekksz.: 15410.
Előfizetési ár: egy évre 35 pengő, félévre 18 pengő.

V. ÉVFOLYAM 48. SZÁM — MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN — BUDAPEST, 1943. DECEMBER HÓ 1

BR. WLASSICS GYULA:

A megszállottság bűvöletétől kísérve készül a magyar film, aminek lekicsinyelése igazságtalan volna

Az a kilenvenmillió pengő, ami a magyar mozgóképszínházak évi pénztári forgalmát jelenti és melyből harmincemillió pengő adóként közvetlenül özönlik az államkasszába, eléggé demonstrálja a film tömegvarázsát és a magyar filmszínházak óriási látogatottságát.

Ez az egy adat elég annak belátatására, hogy a magyar film a magyar lélek millióira van hatással és ez a felismerés a felelősség mázsás súlyát rakja azok vállaira, akik a magyar filmügy gondozásában közreműködnek.

Tudjuk, hogy a magyar mozgóképszínházak műtermeiben játszó külföldi és magyar filmek arányát szigorú rendeletek szabják meg,

melyek nélkül a magyar filmgyártás aligha fejlődhetett volna addig, hogy ma már évente mintegy fél-száz magyar játékfilm hagyta el a két filmgyár műtermét. Ez a szám úgy alakult ki, hogy körülbelül ez felel meg annak a filmmennyiségnek, amely a magyarországi mozgóképszínházak magyar műtermellátásához szükséges.

A filmjeink színvonalának emelését követő kritika rendszerint figyelmen kívül hagyja azt a körülményt, hogy filmgyártásunk nem rendezkedhetik be kizárólag évi néhány szuperfilmalkotás létrehozására és a magyar vidék magyar filmszükségletét okvetlenül ki kell elégíteni.

Ötven filmet kíván tőlünk a magyar vidék és egyrészt ez, másrészt kiaknázható nyelvterületünk szűk volta szabja meg azokat a korlátokat, amelyek között világviszonylatban bizony szegényesnek mondható átlagos filmprodukciónk mozoghat.

Helytelen összehasonlítani az átlag magyar filmet a ki-magasló külföldi alkotással

Kiaknázható nyelvterületünk szűk volta mellett, ami miatt filmjeink költségei nem nőhetnek olyan magasságokba, mint a 4–5 millió márkás csúcsművek, az évi ötven film létrehozásának parancsoló szükségése írja elő a *kéthetes műtermi időt* és szabja meg a külső felvételekre használható *munkanapok korlátait is*. Ezért van az, hogy a magyar film szédületes tempóban, néhány hét alatt mintegy a megszállottság bűvöletétől kísérve gyártódik és azt a múgondot, amely a tökéletes művészi alkotáshoz általában megkívánható volna és amely a magyar film számára csak ritkán, kivételes kedvező esetekben jut osztályrészül, nem egyszer lenyűgöző és a külföldi szakértők által gyakran méltányolt természetközvetlenséggel kell pótolni. Ezeket az adottságokat mindig tekintetbe kellene vennie a magyar sajtónak is, valahányszor pálcát tör egy-egy magyar filmalkotás, vagy egyáltalán-

Főváros és vidék változó követelménye a filmmel szemben

Fővárosi szempontból ez persze nem olyan fontos, mert Budapest aránylag kevés premierszínháza megelégednék kevesebb, de nagyobb szabású magyar filmmel, hiszen tudjuk, hogy a megjelentetés körül jelenleg állandó nehézségek vannak, kivált a nagyszerű filmek hetekre terjedő prolongálása esetén, amely miatt divatba jött újabban a vidéki megjelentetés gyakorlata is.

Mégis, magyar érdekből, helytelen volna csak a budapesti premierszínházak igényeit szem előtt tartani és azok szükségletére berendezkedni, hiszen a magyar film tömeg-

vonzóereje kiterjed az egész ország lakosságának minden rétegére. Ez a réteg nem mindig ugyanazzal a tartalmi követelménnyel lép fel és hűségese kiszolgálásra érdemes az a jelentékeny számú magyar közönségréteg is, amely örömmel fogadja szívébe az olyan filmet, amelyet esetleg a nagykorúton, vagy a belvárosban szegényesnek találtak. Így esett ez pl. a »bármentes« és minden hatásos építkezést nélkülöző, de szívhez szóló meséjű, egyszerű, tiszta magyar levegőt árasztó »Rózsafabot« című filmmel, amelyhez hasonló példát nem egyszer láthattunk.

ban a magyar filmek felett, amelyek mindegyikére a külföldi, szerencsésebb körülmények között létrejött filmalkotások legkitűnőbbjeinek mértékét szeretik alkalmazni.

Az az átlagos termelési színvonal, amelyet a fentvázolt korlátozások szabnak meg, nyilvánvalóan nem elégíti ki a szellemi kifino-

multság szóvivőit, akik a saját felkészültségük magaslatáról leki-csinylik az intellektuális gazdagodásra vágyó, egyszerű magyar lelkeknek nyújtott és vidéki városaink mozgóképszínházaiban man-naként várt — mindenesetre nem-zeti kultúránk szükségletét jelentő — szellemi táplálékot.

álló stílust fejlesszen ki, mely kül-földi viszonylatban is dicsőségünk-re válik.

Ezen az úton még aránylag kevés történhetett, mégis olyan eredményekre mutathatunk rá, amelyek a biztató kezdetnél többet, néha már-már beváltott ígéretet is jelentenek.

A Dankó Pista szerencsés sikere az északi államokban, az általános érdeklődés a Zilahy-filmalkotások iránt, a »Gül baba« népszerűsége Törökországban, az »Ember-ek a havason« korszakalkotónak jelzett diadala az utolsó velencei Biennálén, olyan fénypontjai a magyar filmtermelésnek, amelyek rávilágítanak mindinkább izmosodó és mind merészebb vállalkozások felé lendülő filmkultúránk biztató jövőjére.

Igenis bízunk kell abban, hogy kialakul a nagy magyar film speciális stílusa is és a bizalom bátor-ságával a »Beszélő köntös«, az »Erzsébet« és a »Rákóczi nótája« vonalán nagyszabásúvá méretezett pergőképeink is — amelyeken sajátos faji lelkiségünk színei ragyog-nak — részt kérnek élvezredes kul-túránk szellemi, erkölcsi, tudomá-nyos, művészi és irodalmi kincese-ink fátylavívő nemes feladatából, mint a magyar génusz messze hangzó harsonái.

A magyar film hivatása

Kritikánknak erre a bosszantó igazságtalanságára megkapóan mutatott rá Szinyei Merse Jenő m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, amikor legutóbbi költségvetési beszédében kifogásolta, hogy a kevésbé sikerült magyar filmet nem a közepes, hanem a legjobb külföldi filmekkel szokták a magyar filmtermelés hátrányára összehasonlíttani.

Mindazonáltal távol áll tőlünk, hogy egy percig is kárhoztassuk a magyar kritikusok vágyalmát, amikor minden filmünktől valami nagyszabásút látszanak követelni. Bizonyára az az ideális magyar filmalkotás lebeg szemük előtt, amelynek — az én megítélésem szeri-nt is — ki kell fejlődnie a magyar filmgyártók rajongásából és a ma-gyar művészek tehetségéből. Fur-

csa volna, ha — amikor köztudo-mású, hogy Magyarország adja a külföldnek csúcsműveit — nem egyszer a legjobb rendezőt, a leg-vonzóbb filmsztárt, a legjobb film-mesét és a legügyesebb operatőrt, éppen csak Magyarországon ne lehetne olyan színvonalú filmet ki-hozni, amely amazokkal felvehetné a versenyt, sőt messze elhagyná őket.

Tagadhatatlan, hogyha a magyar film hivatásáról beszélünk, ezt a legmagasabbra törő vonalat sem szabad elhanyagolnunk és igazságtalanság volna észre nem ven-ni a magyar filmgyártásnak — a fentebb érintett szükséglet ki-elégítésén felül — magára vál-lalt komoly célkitűzését és szakadatlant törekvését, hogy nagy-méretű koncepciókra igyekezve, ön-

MIT HOL JÁTSZANAK BUDAPESTEN?

A bor	Tinódi	Kettesben	Kamara
A cirkusz hősei	Tátra	Két boldog ember	Damjanich
A Noszty-fiú esete Tóth Marival	Pluto	Két esék között	Kaszinó
A szerelem gyöngyei	Nap	Kivirul az öreg szív	Corvin, Radius
Áruló nyom	Maros	Lajla	Nemzeti Apollo, Szittya
Beresényi husárok	Ráday	Lezárt ajkak	Andrássy
Csalódás	Kristály	Majd a gyerekek	Uránia
Csavargók	Barlang	Makrancos hölgy	Pest
Egér a palotában	Beleznay	Münchhausen	Capitol,
Egy bolond százat csinál	Eva, Hunnia, Kultur.	Nápoly a esékok tüzeiben	Székely
Egyetlen éjszaka	Glória	Pista tekintetes úr	Tisza
Eladó birtok	Turul	Rákóczi nótája	Atrium, Deák
Elvarázsolt hercegkisaszony, Erdei Manó	Anna	Rejtély	Belvárosi, Délibáb, Ipoly
Éjjeli kene	Fórum	Rémület az alvilágban	Körönd
Fekete hajnal	Mesevár	Szerencsés flótás	Vitéz
Félnapos boldogság	Józsefvárosi		Adria, Baross, Béke,
Gróf Monte Cristo	Korzó		Budai Apollo, Homeros,
Gyurkovics-fiúk	Hazám		Nép, Népszínház,
Halálhajó	Toldi	Utolsó dal	Nyugat, Otthon,
Inkognitó	Erzsébet	Valakit szeretni kell	Petőfi, Rákóczi,
Jómadár	Bethlen, Csaba, Duna,	Zenélő malom	Szivárvány, Turán,
	Ujbuda	Zoro és Huru	Zuglói
			Ósbuda
			Alkotás, Diadal, Korona
			Omnia, Scala
			Flórián

A magyar filmgyártás ügye a Ház előtt

ANTAL ISTVÁN:

A jó, az igaz, az értékes, a művészi filmek üzleti szempontból is jók

Padányi-Gulyás Jenő filmgyártásunk jövőjéről beszélt

A szegedi filmgyár alakulását jelentette be az egyik képviselő

A mult heti számunkban bejelentettük, hogy a most folyó állami költségvetési tárgyalások keretében, a vita során a magyar filmgyártásról elhangzott minden vonatkozású felszólalásokat szóról-szóra közölni fogjuk. Elsőnek Szinyei-Merse Jenő kultuszminiszter beszédét közöltük, illetve annak azt a részét, amelyben filmgyártásunk mai helyzetéről, várható jövőjéről és az annyiszor és annyiak által hangoztatott színvonal-emelésről szólt.

Most négy beszéddel, illetve hozzászólással folytatjuk cikksorozatunkat. Közöljük Antal István nemzetvédelmi és propagandaminiszter költségvetési beszédében a magyar filmről mondott szavait, Padányi Gulyás Jenő, az OMME illusztris elnökének vitabeszédét, amelyet a miniszterelnökségi tárca költség-előirányzatának tárgyalása folyamán mondott, Stitz János kormánypartii képviselőnek ugyanakkor el-

hangzott rövid hozzászólását, valamint Rosta Lajos szegedi képviselő beszédét, amelyben bejelentette egy szegedi filmgyár létesítésének tervét és a már előrehaladott tárgyalásokat.

A beszédek érdekességükben megnőnek azáltal, hogy közöljük egyidejűleg a beszédek alatt elhangzott közbeszólásokat, megjegyzéseket, amelyeket a különböző pártokhoz tartozó képviselők tettek.

A magyar filmszakma tagjai ezekből a vitaszó-noklatokból is láthatják, hogy nemcsak a nagyközön-ség és a sajtó egyrésze rosszul van informálva a magyar filmgyártás helyzetéről, hanem a honatyák nagyszáma is. Ez mutatja a legjobban, hogy mennyire szükség lenne megfelelő propagandára, amely feltárná a magyar filmszakma és a magyar filmgyártás igazi helyzetét.

A nemzetvédelmi propagandaminiszter beszéde

Antal István nemzetvédelmi propagandaminiszter a magyar filmgyártás kérdéseiről a következőket mondotta képviselőházi beszédében:

— Természetes dolog, hogy a film sem maradhat ki a korszerű propaganda eszközei közül. Jelenthetem, hogy az egészen különleges és közismert magyar filmviszonyok ellenére sikerült a közvélemény-irányítás e hatalmas eszközét segítségül hívnom a magam munkájához. (Helyeslés.)

— E téren a feladataim ugyancsak kettősek: a nemzetvédelem ügyének és célkitűzéseinek a mozgókép eszközeivel való előmozdítása és támogatása; ez az első és e végből megfelelő filmek gyártásának elősegítése, támogatása és általában a magyar filmpolitikának a nemzetvédelem és nemzetnevelés nagy ügyébe való bekapcsolása. Ez ezen a téren a második feladat. Ezen a két vonalon igyekeztem tevékenységemet kifejezni, megvallo-
m őszintén, meglehetősen nehéz körülmények között, (Rajniss Ferenc: Azt

elhisszük!) ami a magyar film ügyének sajnálatos szervezatlenségében leli magyarozatát.

— A magyar film ügyének három alapvető betegsége van. Az első az, hogy nagyon sok gazdája van, amiből az következik, hogy egy felelős gazdája sincs; (Ugy van! Ugy van!) a második az, hogy a magyar filmpolitikában túltengenek az üzleti szempontok a művészi és nemzeti szempontok rovására, (Ugy van! Ugy van!) amiből következik a magyar film harmadik betegsége, az, hogy a magyar film kiszolgálja, de nem irányítja a közvéleményt. (Élénk helyeslés.)

— Ezeknek a kérdéseknek felderítését, megállapítását, hála Istennek, sikerült elkezdni és meg vagyok arról győződve, hogy az összes erre illetékes tényezők egyetértésével — amelyek egyet akarnak — azt, hogy a magyar film valóban betölthesse a maga nemzeti hivatását (Rajniss Ferenc: És akik mást akarnak?) és európai színvonalra emelkedjék — ismétlem, az összes tényezők egyetértésével és együttmű-

ködésével rövidesen sikerülni fog teljes megoldáshoz jutni.

— Ezek között a körülmények között fejtettem ki a filmpolitika vonalát azt a tevékenységet, amelynek két irányát imént bátor voltam vázolni. Ez a tevékenységem főként negatív irányban járt igen nagy eredménnyel, — mert ezt is eredménynek kell megállapítani — olyan témák és olyan forgatókönyvek, olyan tervek megvalósításának megakadályozásában, amelyek, felfogásom szerint, ártottak volna az egészséges nemzeti közvéleménynek. (Helyeslés.) Ennek ellenére pozitív vonalon is sikerült néhány szerencsés kezdeményezéssel elindulunk, így például a »Negyedíziglen« című filmmel, (Incze Antal: Gyönyörű volt!) amely hivatalom keretei között készült (Incze Antal: Ragyogó volt! — vitéz Imrédy Béla: Le is vették a műsor-ról!) és most készül a második és harmadik ilyen szellemű film. De nem ezek a nagy eredmények; ez a film mutatja azt, hogy a jó, az igaz, az értékes, a művészi filmek üzleti szem-

pontból is jók, (Úgy van! Úgy van!) mert erre a filmre a nemzetvédelmi propagandaminisztérium nemhogy ráfizetett, hanem eddig 30.000 pengőt keresett rajta. (Éljenzés) Ebből következik, hogy a nagystílusú, művészi filmek alkotása üzleti szempontból is meghozza az eredményt. (vitéz Imrédy Béla: Világos! — Egy hang a szélső-

baloldalon: Természetes!)

— Nem a játékfilm terén értem el azonban, ha szabad szerénytelenül így kifejeznem magamat, a legnagyobb eredményeket, hanem az úgynevezett kis propaganda filmek alkotása terén hivatkozhatom komolyabb eredményekre. Ezekben a filmekben a közösségellenes, a társadalombomlasztó

inagatartások ellen igyekszem felvenni a harcot és ápolni igyekszem az áldozatvállalásnak, a lemondásnak, a belső fegyelemnek, a közösségi együvértartozásnak gondolatát. Ilyen filmek alkotása terén és tekintetben az elkövetkezendő hónapokban egy egészen széles keretben kidolgozott program alapján kezdem meg munkámat.

Padányi-Gulyás Jenő: Szeretném ha a mozgófénykép tekintetében az egész hivatalos felfogás megváltoznék

Padányi-Gulyás Jenő képviselő, az OMMÉ elnöke a magyar film ügyéről a következőket mondotta:

— A sajtóban különösen, említés történt a filmről. Ennek kapcsán elismeréssel kell kiemelni azt az egypár kísérletet, amit ebben a tekintetben a nemzetvédelmi propagandaminiszter úr, ismételtén, nagyon tapintatosan, az eszközök helyes mérlegelésével tett, ez teljes elismerésre tarthat számot és ezt az ellenzék is elismerte. Fel kell azonban hívnom a kormány figyelmét arra, hogy ezzel az eszközzel nem élünk még eléggé és én azt szeretném, hogy ha az egész hivatalos felfogás a mozgófénykép tekintetében megváltoznék, de az egész vonalon. Az a kezelés a kérdésnek, amiben ma még leledzik, a kezdeti stádiumban elviselhető volt, ma már régen nem az.

— Kezdve azzal, hogy a mozgófényképszínházak kezelése bizonyos mértékben jólékonysági megfontolással szövődik össze és ennek kapcsán nem fejlődött úgy, mint ahogy a közérdek megkívánná folytatva, hogy a bírálat sokszor téved, mert olyan visszajára működik, mintha Gyulai Pál szigorja hamarabb lett volna, mint Kazinczy ösztönző lelkesedése: levágják azt a jószándékú magyar kísérletet, amit előbb hagynunk kellene izmosodni, hogy később azután annál szigorúbb bírálattal illesük. De tovább megyek, rámutatok arra, hogy a legszigorúbb a bírálat is — ha a magyar filmet össze akarjuk hasonlítani — a messzi nyugati államok filmjeiig kényszerül példáért. Ha francia és német filmekre hivatkozunk, ez azért van, mert a magyar film — elsősorban a nemzeti célok helyes felismerésével — annyira egyedül áll a fölényével a közvetlen szomszédságban, hogy a messze nyugatra kell mennünk, ha számára követendő példákat akarunk mutatni.

— Ismétlem, emeljük ki ennek a kérdésnek a kezelését abból a helyzetből, amelyben ma van és forgassuk meg ezt a csillogó új szellemi fegyverünket, amint azt a magyar-

ság érdekei, a közérdek is egyaránt megkívánja. *Alljunk készen a versenyre, amely be fog állani, szabaddítsuk fel a piacokat, amelyek, sajnos, nem egyenlő mértékben állanak rendelkezésünkre és adjunk módot egy expanzív hatásos működésre, amelyre nekünk még sok szükségünk lehet és aminek tekin-*

letében a nemzetvédelmi propaganda-miniszter úr figyelmét ebben a tekintetben is előrelátó munkára hívom fel: készüljünk fel olyan helyzetekre, amelyek beállhatnak és amelyekben nekünk már készen kell ezzel a fegyverrel állnunk. (Palló Imre: Kiss Ferenc miért nem filmezik?)

Stitz János a propaganda kisfilmekről

Stitz János képviselő a kisfilmek ügyéről beszélt és erről a következőképpen szólt:

— A film terén a nemzetvédelmi minisztérium igen kitűnő kedvezményezésekkel szolgál; amikor

a fekete piac és a pazarlás ellen, s a takarékoskú mellett a maga kis apró filmjeit beiktatja a filmszínházak előadásainak sorozatába, ezzel többet tesz, mintha azt élőszóval hosszú órákon keresztül hangoztatná.

A szegedi filmgyáralapítás kérdése és bírálat filmjeinkről

Rosta Lajos szegedi képviselő beszéde különös feltűnést keltett részben igen kemény bírálatával, amellyel a gyártók működését erősen kifogásolta, részben pedig azért érdemelt figyelmet, mert bejelentette, hogy Szeged városának támogatásával új filmgyárat létesítenek. Beszéde így hangzott:

— T. Ház! Méltóztassék megengedni nekem, hogy ezen általános megállapításaim mellett eltekintsek az egyik legnagyobb tárca költségvetési tételeinek részletes vizsgálatától és a rendelkezésre álló idő rövidségére való tekintettel annak csak egy fontos passzujával, a magyar filmgyártással foglalkozzam behatóbban. Ezt a kérdést pedig csak azért óhajtom a t. Ház előtt részletesen kifejteni és megvilágítani, mivel a belügyi tárca idevonatkozó alig 208.000 pengős tétele nekem a legjobb alkalmat nyújtja arra nézve, hogy a jobb sorsra érdemes magyar filmgyártással kapcsolatos nézetemnek itt a Ház színe előtt hangot adjak. (vitéz Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter: Csak nem tartozik a belügyi tárca hatáskörébe!) Eléggi ki sem tudom fejteni a magyar közvélemény háláját a belügyminiszter úr iránt akkor, amikor az előttünk fekvő költségvetésben képviselőtársaimnak módot nyújt arra, hogy például az

ONCSA-kérdés fejtegetésével a Ház plénuma előtt rámutassanak e nagyszerű intézmény hallatlanul fontos szociális hatásaira. Erről az intézményről csak igen kevesen tudják, hogy annak elképzelője és gyakorlati megvalósítója kiváló munkatársai élén maga a belügyminiszter úr volt.

T. Ház! Meg kell állapítanom emellett, hogy évek óta a magyar művészi élet egyik területét sem érte annyi — be kell vallanom, jórészt jogosnak látszó — kritika, mint filmgyártásunkat és magát a magyar filmet. Szakavatott egyének, mértékadó művészi körök, közéleti tekintélyek, arra elhivatott egyházi fejedelmek évek óta egész irodalmát dolgozták ki az olyan filmpedagógiai és ökonomiai elméleteknek, amelyek nemcsak célja a kátyubajutott fiatal magyar filmgyártásnak az általános etikai és egyetemesen nemzeti célok szolgálatába állítása. E helyen ki kell jelentenem felfogásom alapvető tételét: a magyar film témájában, produkciójában, rendezésében, általában kivitelezésében nem tölti, de a jelen körülmények között nem is töltheti be azt a hivatást, amelyet tőle a keresztény közérkölc, a művészi szempontok és nemzeti céljaink megkívánnak. A magyar filmek 80%-a művészileg ötletelen, kasszafilm. Giccs, amely joggal váltja ki nemcsak a hozzáértő kritikusok bírálata-

tát, hanem igen nagy mértékben sérti a jóérzésű magyar közönség erkölcsi izlését is. (Ugy van! a baloldalon.) Ez nemcsak az én felfogásom, Legyen szabad hivatkoznom e helyütt a legtekintélyesebb társadalmi és tudományos szemle-irodalmunkra, például a Magyar Kultúrára, ahol hosszú idők óta sorozatosan jelennek meg a magyar filmgyártás jelenlegi módszereit élesen elítélő értékezők és bírálatok.

A mai magyar film

T. Ház! Meggyőződésem az, hogy filmgyártásunk erkölcsi és szellemi csödbe került. Az a gyanúm, hogy előbb-utóbb anyagi csödbe is fog kerülni, amit egyéb hátrányokon kívül azért is sajnálnék, mivel tudomásom szerint a magyar filmgyártásban az állami kincstár is erősen érdekelt van. De ha érdekelve van, akkor közegében keresztül feltétlenül fel kell derítenie azokat a hibákat és mulasztásokat, amelyek előnyök lehetnek a sztároknak, vagy gyártásvezetőknek, alkalmasak lehetnek a gyengébb erkölcsű és értelmiségű tömeg butítására és erkölcstelenítésére, vagy a háttérben, suttogásban meghúzódó anyagi érdekelttség szolgálatára, de amelyek utána dobják a legnagyobb és mindenek felett egyedülálló érdeket, a keresztény erkölcs és a nemzetszolgálat érdekeit.

A mai magyar film nem művészi célokat, hanem alacsonyabb rendű ösztönöket szolgál. Volt alkalmam erről a kérdéstről elhivatott szakemberekkel tárgyalásokat folytatni, akik egyértelműleg állítják, hogy egyes írók, miré a forgatókönyv jeleneteinek felvétele befejezt nyer, rá sem ismernek az egyébként művésziileg megírt darabjaikra és ez ellen nincs orvosság. A film koronázatlan királya, a gyártó, a vállalkozásba fektetett tőke erejénél fogva, a film művészeti kontúráit még a rendezők befolyásolásával is levetkőzteti és a csöcselék alantas ízléseinek szolgálatja ki. Így természetesen a magyar film az arra hivatott kiváló írógárdán, forgatókönyv-írókon keresztül sem töltheti be a maga hivatását.

De hogyan is tölthetné be, t. Ház, amikor ma bárki írhat filmtémát és bárki lehet gyártó, függetlenül attól, hogy mi a polgári foglalkozása, valamint attól is, hogy rátermettsége, előkészültsége erre őt alkalmassá teszi-e, vagy nem? Igaz, hogy a filmgyártáshoz olyan értelemben, mint pl. a papsághoz nem kell elhivatottság, a pillanatnyi helyzet szerint minden szakmabeli csak később lesz filmgyártóvá, azonban éppen a filmmel kapcsolatos magasabb érdekek és művészi célok feltétlenül bizonyos adottságot, vagy elsajátított hozzáértést követelnek meg filmíróink és filmgyártóink részéről, amely tulajdonságok meglétének vagy hiányának elbírálása a

Hivatkozom a napisajtóra, különösen a kormány-sajtóra, amelyben filmgyártásunk messzemenően rosszaló kritikái naponta jelennek meg. És szívesen hivatkozom az egyik legmértékadóbb forrásra, az ideai országos katolikus nagygyűlés filmbizottságának ülésén kialakult közfelfogásra, amelyet Czapik Gyula érsek úr interpretált, hogy a magyar film beteg, lényegében és velejében inficiált és sürgősen gyógyulásra szorul.

tudomásom szerint igen magas közfunktáriusokból alakult nemzeti filmbizottság kötelessége volna.

Ez és csakis ez okozza egyúttal a magyar film ötlettelenségét is, amely annyi remek külföldi típus ellenére is még mindig csak a földesúri kastélyban, zavaros levegőjű lokálokban (*Palló Imre: Ugy van! Igaz!*) és bögőbe rúgó földbirtokokban látja megfogalmazva a magyar népi életet és a sajátos magyar karaktert.

T. Ház! Legyen szabad ismételnem álláspontomat: a keresztény erkölcs, a jóízű magyar közvélemény, valamint az egyetemes nemzeti propagandisztikus

A felelősség kérdése

Nem szeretnék azonban igazságtalan lenni. El kell ismerni azt is, hogy tíz év óta a magyar filmgyártás hihetlenül sokat fejlődött. Azt is el kell ismernünk, hogy egy-két filmnek igen komoly közönségsikere volt és van, sőt azt is, hogy igen sok film témájánál fogva semmi erkölcsellenességet nem mutat. Ennek ellenére azonban vallom egy igen kiváló kritikusként véleményét, azt ugyanis, hogy túlbuzánszik az utóbbi időben a selejtes, a pongyola film. A felelősség alól nem lehet azzal elmenekülnünk, hogy ezekben a selejtes filmekben nincs semmi erkölcsileg kifogásolható. Ez a negatívum nem mentesség, mert az erkölcsnélküliség sokszor sokkal nagyobb bűn lehet, mint maga az erkölcstelenség. Egy igen kiváló költőnk szerint minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs. Ha a magyar filmgyártás érdekeltejei nem hajlandók ma a keresztény és nemzeti alapelveknek a filmmel szemben támasztott kívánalmait elfogadni, álljanak félre és adják át a helyüket az ezeket a kívánalmakat nagyobb felelősséggel szolgáló egyéneknek.

Fejtegetéseimmel szemben valaki azt mondhatná, hogy a közönség igenis szereti a mostani gyártók által produkált filmeket, ezt a közönség- és kasszasiker is igazolja, márpedig a gyártók a közönségnek is produkálnak és nem a kritikuskoknak. (*Palló Imre: Főleg nem törvényhozóknak!*) Ez igaz is, azonban az is igaz, hogy ez a film-materiálista felfogás, amely a magyar film gyógyíthatatlan elferdülését és kisiklását és a filmben szükségszerűen rejlő nemzetne-

szempontok is a magyar film regenerációját követelik. Ezt elsősorban a magyar filmgyártóknak kell észrevenniük. A keresztény erkölcs nem elfogult. Igenis jöjjön filmre a bűn is, de az karakterisztikusan a filmben is bűnné legyen fogalmazva és ne a tömeg érzékiségét és egyúttal a producer zsebet melengető aljas érzés legyen.

Igenis sajátosan magyar és művészi filmkultúrát akarunk (*Helyeslés balfelől.*), mert a világ kultúrája csak akkor fog tudomást venni rólunk, akkor leszünk számára értékesek és érdekesekek, ha tőle elkülönülünk lelkeségünk színeivel, nemzeti értékeink másfajta szépségeivel, életformáink más által nem ismert változataival, sajátos magyaros emberségünkkel. (*Taps balfelől.*) Egyes filmjeink csak akkor kerülnek a nemzetközi piacra, ha egy hivatott írónk elgondolásait nem torzítják el a sztárok nevében, hanem őt mint eszközt állítják be. (*Egy hang a szélsőbaloldalon: Ne Karádinak meg Simornak írjanak szerepeket!*) elkülönülten magyar évezredek értékeink izzásában fogant filmtémákba. (*Egy hang a jobboldalon: Ne szakálás dizőzöket szerepeltessenek!*)

velés elsikkasztását fogja eredményezni. És az is igaz, hogy ma a mozilátogatás terén még az emberek átlagos anyagi teljesítőképességét is meghaladóan valódi háborús konjunktúra van, amit sok gyártó viszont nem arra használ fel, hogy az így megnövekedett forgatókéjét újból a magyar filmet fejlesztő vállalkozásba fektesse és benthagyja, hanem ennek ellenkezőjét teszi, tőkét kivonja a filmgyártásból, a filmforgalomból és földbirtokot, kurtakorcsmát, rózsadombi és más villákat és miegyebet vásárol rajta. Ez természetesen maga után vonja azt a körülményt, hogy az ecetgyárosok és ügynökök vonuljanak be a magyar filmgyártásba. Ez a jelenlegi körülmények között csak elismerést válthatna ki, hiszen ez a tőke a mai háborús, tehát kétségtelenül nehezebb helyzetben csak áldozatot vállal, míg a másik éppen akkor vonul ki a jól fundált jelzalogba, amikor ezzel szemben kötelességei volnának.

Méltóztassék megengedni t. Ház, hogy ezzel kapcsolatban megemlékezzem egyes olyan sajnálatos körülményekről is, amelyek haladéktalanul kiküszöbölendők, mert e nélkül a magyar filmgyártás regeneratív folyamat elindítása csak meg sem kísérelhető. Bírálatomnak lejt a részét annál is inkább ajánlom az illető szakminiszter úr figyelmébe, mivel az Országos Nemzeti Filmbizottságon és az Országos Mozgóképvizsgáló Bizottságon keresztül elsőrendű módja és alkalma van hatalmi aktus mellőzésével is irányítólag befolyjni a magyar filmgyártás helytelen kísérő körülményeinek helyes irányba való terelésére.

— Feltétlenül szükségesnek tartom mindenekelőtt a filmgyártási engedélyek azonnali felülvizsgálását. A jelenlegi helyzet szerint ugyanis az ipar-engedélyeknek a törvényes kereteket meghaladóan különös előfeltétele nincs. Véleményem szerint csak olyan egyének kaphatnának gyártási engedélyt, akik gazdasági megalapozottságukat hitelt érdemlően igazolnák. Ezzel az eljárással megakadályozható volna az, hogy olyan gyártási engedéllyel rendelkező cég, amelynek tőkéje nincs, engedélyt egyszerűen eladja.

— Rá kell mutatnom arra az anomáliára a filmgyártás terén, hogy indokolatlanul nagy és antiszociális különbséget tesznek szereplő és szereplő között. Így nem tudom megérteni például azt, hogy két azonos művészi síkon mozgó művész vagy művész nő közül hogyan élvezhet az egyik például 38.000 pengőt egy film 36 napi forgatása alatt, amíg a másik például csak 3.000 pengő összeget kap. Arról nem is merek beszélni, hogy a statisztá-személyzet még mindig ugyanazt a 20 pengő napi-díjat kapja, amelyet 1918-ban élvezett. Ez a körülmény antiszociális. Helyesnek tartanám ezen a téren a jövedelem-maximum és minimum megállapítását.

— Meg kell említenem a filmgyártásban észlelhető túlterhelést, amit a rendelkezésre álló műtermeink nem bírnak el. A magyar hangosfilm gyártás 1941. évi statisztikája 41 magyar és 1 német nyelvű filmet tüntet fel. Az 1942. évi statisztika már 41 filmet számol. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy egy film belső felvételeire átlagosan 12—13 nap esik, amely idő alatt — szakértőkre is hivatkozhatom, — művészileg, rendezéstechnikailag elfogadható filmet készíteni lehetetlen. Tehát éppen a magyar film színvonalának megteremtése és megőrzése érdekében kell a belügyi kormányzatot arra kérnem, hogy imperatívus méltóztatásuk beavatkoznia a gyártási időtartam felemelésé, az előállítandó filmek számának csökkentése érdekében, továbbá, — ami nehezebb, de egyben kívánatosabb, — új, művészileg és anyagilag jól megalapozott, valamint sajátosan magyar és etikai szempontok megoldására hivatott filmgyár alapítására méltóztatásuk tárgyalásokat indíttatni.

— Ellent kell mondanom egy véleménynek, amely szerint sehol sincsen egyetlenegy magyar kiugró, főlényes tehetségű rendező. Ugy hiszem, hogy ez tévedés. Meg kell állapítanom, éppen az érdekelték védelmében, hogy igen sok egészen nagyvonalú és hallatlan művészi ambíciójú rendezőnk, operatőrünk és hangmérnökünk van, akiknek azonban minden, egészen európai nagyszabású készsége a gyártóknak a filmben bevitt családi és egyéb szempontjain dől meg. Ennek a tételnek kihangsúlyozását nemcsak azért tartom szükségesnek, mivel a nem tehetségünk és művészi értékelésünk fogva filmszerephez jutott személyek felvételei könnyen nyersanyagpocsékolással járnak,

hanem különösen azért, mert a családi és egyéb kapcsolatoknak a filmgyártásban tapasztalható domináns szerepében látom a magyar filmgyártás felismerhető dekadenciáját. A magyar filmgyártásnak elsősorban is nevelő erőfő kell produkálnia, nevelnie kell és nem szellemi és művészi gyengeséget táplálnia. Félre kell tehát állítani azokat az erőket, amelyek gátolják a tiszta magyar filmkultúra művészi kibontakozását, ha pedig a magyar filmgyártás önmagától erre ráeszmélni nem képes és nem hajlandó, akkor ezt a ráeszméltetést kormányzati programmá kell tenni. (Palló Imre: Kár, hogy a kultuszminiszter úr ezt nem hallja!)

— T. Képviselőház! Röviden, néhány szóval meg kívánok emlékezni a magyar filmgyártás kritikájáról. Felszólalásom elején már említettem, hogy néhány év óta súlyos kritikában részesült a magyar filmgyártás. Ez helyes is, ha ez a kritika a művészi szempontok figyelembevételével erőteljesen és jogosan történik. Nem helyeselhetem viszont azt az e téren újabban megnyilatkozott tünetet, amikor a jogos kritikának ebben vagy abban az irányban való megnyilatkozását holmi szubvenció elvonással befolyásolják. Nem elég, hogy a kritikát jóindulatú em-

berek és klikkek gyakorolják, azt az arra hivatott szakembereknek kell teljesíteniük. Az nem elég, ha a magyar filmgyártás helytelen utakra tévedését csupán a magyar közvélemény regisztrálja, ezt elsősorban a belügyminiszter és a kultuszminiszter uraknak kell megállapítaniuk, akiknek ezirányú készségében feltétlenül bízom.

— Ezzel kapcsolatban igen szívesen hívom fel az illetékes körök figyelmét arra a magyar szempontból könnyen kihasználható körülményre, hogy a délszélelet európai filmgyártás egészen kezdetleges, a magyar filmgyártásnak tehát meg kell találnia ezen a zűrzavaros területen az itt gyártandó idegen nyelvű filmek elhelyezésére igen alkalmas piacot. Ebből a célból szükségesnek tartom egy új és pedig Szegeden létesítendő filmgyár felállítását, amelyre vonatkozóan az érdekelt miniszter uraknak alkalmilag előterjesztéssel fogok élni. (Mozgás a baloldalon.)

— Ezekben voltam bátor a belügyi tárca ezen igen fontos tételénél vallott felfogásomat kifejezni. Hiszem, hogy felfogásom alkalmat fog nyújtani a belügyminiszter és kultuszminiszter uraknak a magyar filmgyártás szerteágazó területén vallott mértékadó felfogásuk érvényesítésére.

Négymillió pengő alaptőke

Rosta Lajos országgyűlési képviselő különben az egyik reggeli napilapban nyilatkozott *interjú* formájában.

— *Mint szegedi képviselő tisztában vagyok ennek a városnak kultúradataival és kulturális köteleességeivel is. A szegedi filmgyár a szegedi kultúra kisugárzását jelentené Délkelet-Európa felé — mondja a lap munkatársa előtt.*

Arra a kérdésre, hogy milyen *tőke* jelentené az alapot, Rosta Lajos így válaszolt:

— *A filmgyár részvénytársasági alapon létesülne s az alaptőke magánjegyzésből gyűltne össze és ebben az akcióban elsősorban szegedi és szegedkörnyéki lakosok vennének részt. A szükséges alaptőke mintegy négymillió pengő. Az alaptőke kibocsátásának pénzügyi akcióját a város által kijelölt szegedi bank végezné, illetőleg bonyolítaná le. A részvénytársaság igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjait szintén a város jelölné ki. A város a filmgyár rendelkezésére*

bocsátott terület értékének megfelelő részvényt kapna.

Hogy milyen elgondolások érvényesülnének műszaki téren, erre vonatkozólag Rosta Lajos előadja, hogy a súlypont olyan magyar filmek előállításán lenne, amelyek a magyar nép igazi lelkületét tükrözik, tehát a nép földszeretetét, a magyar tájak szépségeit, etnografiáját és a magyar nép igazi karakterét: józanságát, munkaszereztetét, ősi szokásait. Ilyen tárgyú filmekkel propagandisztikus szempontból is érvényre jutna a magyar kultúra s szerepünk történelmi elhivatottsága az európai népek koncertjében. Ehhez Szeged városa a létesítendő filmgyár eszközével megfelelő filmművészeket nevelhetne, akik ily módon különleges ízig-vérig művészi együttest jelentene a honi filmgyártás terén.

Ennyit a Rosta-féle interjúból.

A filmgyártás ügy legújabb fejleménye, hogy: *most már hivatalosan is bejelentették a filmgyári részvénytársaság megalakulását és a részvények jegyzése megkezdődött...*

Európa legkorszerűbb és legmodernebb filmlaboratóriuma nyílt meg Budapesten

Bornemisza iparügyi miniszter avatta fel Kovács Gusztáv filmlaboratóriumát

Bensőséges ünnepség keretében avatta fel Bornemisza Géza iparügyi miniszter november 24-én este Kovács Gusztáv új filmlaboratóriumát. Ma, mikor európaszerte lép'len-nyo-móni' a 'púsztlás' nyomaival találkozunk, óriási jelentőségű szakmai esemény, hogy hazánkban nyílt meg annak a korszerű laboratóriumnak kapui, mely az ország szükségletének jelentős hányadán kívül a külföldnek is dolgozik.

Mint ismeretes, a filmgyárakban, stúdiókban csupán a felvételeket készítik el, a filmek további kidolgozása (a kép- és hangnegatív előhívása, szinkronizálása, a pozitív másolatok elkészítése, idegen filmek felíratainak benyomása stb.) már a laboratóriumban történik.

Magyarországon eddig is a Kovács-laboratórium volt legjelentősebb, most pedig, hogy a laboratórium új helyiségbe költözve kibővíthetett, európai jelentőségre tett szert.

A bensőséges ünnepségen az iparügyi miniszteren kívül megjelentek az iparügyi minisztérium részéről: Kádas Károly államtitkár, Dr. Tóbiás Kornél miniszteri osztálytanácsos, Walter Gyula miniszteri tanácsos, Szent-Miklós László miniszteri főmérnök és még több szakember. A kultuszminisztériumot br. Wlassics Gyula államtitkár, az Országos Nemzeti Filmbizottság elnöke, Dr. Balogh László miniszteri tanácsos, az Országos Nemzeti Filmbizottság főtítkára képviselték. A közmunkatanács részéről Lázár miniszteri tanácsos, a mérnöki osztály főnöke, a honvédség filmosztály részéről Nagylucskay Sándor vezérkari alezredes, Bánáss József őrnagy, továbbá Dr. Váró Pál százados, a gyár hadiüzemi parancsnoka jelentek meg.

A Hunnia Filmgyár képvé-

sejében megjelentek Dr. Binger János vezérigazgató felelőse társaságában, Dr. Nagy Sándor igazgató a Nemzetvé-

Gyuricza János az alkalmazottak nevében üdvözli a minisztert

delmi Propagandaminisztérium filmosztályának vezetője, Lohr Ferenc cégvezető-főmérnök, Tangl Lóránd cégvezető-főmérnök, Schmidhofer Lajos a gyár osztályvezetője, Örményi István üzemvezető főmérnök, Dudás László mérnök, a gyár díszlettervezője. Constantinovics Nóra titkárnő.

Az iparügyi minisztert Kovács Gusztáv igazgató üdvözölte a gyár előcsarnokában, majd a munkások nevében

Gyuricza János üzemi csoportvezető köszöntötte. A résztvevő előkelőségek ezután Kovács Gusztáv kalauzólása mellett megtekintették a filmlaboratórium helyiségeit.

A földszinten a tisztviselői szobák mellett a hívó- és kopirozó szobák helyezkednek el. Egyik előhívó terem gépein

»Szilvia« és »Eva« névtáblácska áll, de megvan már a helye a következő gépnek is, amely »Ágnes« névre lesz keresztelve. A három gép Kovács Gusztáv három leánykájának nevével viseli.

Az első emeleten, a házi vetítő helyiségébe megyünk, melyben hat sor szék áll, 34 üléssei. Ebben az előadóteremben nézi meg az igazgató, a produkció-vezető vagy csoportvezető a filmeket. Általában a házi munkát itt ellenőrzik. A vetítésre egy kétszalagos Schilling-gyártmányú gép szolgál. Ezen az emeleten találjuk a vegyszer-raktárt, a felírat-bejelölő, lehallgató és szinkrontermeket és a trükk-szobát is. Legérdekesebb a klíma-szoba különleges berendezésével, amely a helyiségek hőmérsékletét van hivatva szabályozni. Nyáron hűvös, télen meleg levegővel látja el a szobákat. Ennek azért van fontos szerepe, mert köztudomásúan a film emulziója, továbbá a vegyszerek az előhívásnál rendkívül érzékenyen reagálnak a hőmérsékletre. Már egy-két fok eltérés is befolyásolja az előhívás idejét, a nyári hősnél pedig maga az emulzió is leolvadhatna. Természetesen a munka menete

A miniszter és kísérete megtekintli a laboratórium helyiségeit

A trükk-szobában

a munkások teljesítőképessége szempontjából sem közömbös, hogy nyáron hűsített szobák-

ban dolgozhatnak, amint ez külföldön számos államban már be is van vezetve.

Egy szoba a sok közül

Következő emeleten keskenyfilm vetítő-terem van és a vágószobák is itt vannak elhelyezve. A trükk-szobákban 4 hatalmas gép áll. Itt készülnek azok a feliratok, melyeket általában a film elején látunk. Pl. egy könyv lapjait forgatja egy láthatatlan kéz és a lapokon olvassuk az író által megálmodott szereplők nevét és a színészt, aki a szerepet játssza. Itt sorakoznak fel a szövegíró, zeneszerző, operatőr, vágó, felvételvezető, asszisztensek, díszlet- és kosztümtervező és végül nagy-

betűvel a rendező neve is.

Ezek a felvételek egy Kovács Gusztáv konstrukciójában készült gépeken készülnek — kapjuk meg az információt. A rajzokat, díszes feliratokat pedig külön művészek szokták megtervezni. Kb. 18×24-es nagyságú lapokról fényképeznek le egy-egy filmkockát. Egy másik gép — magyarázza — abban különbözik az előzőtől, hogy itt nem a felvételgép mozog, hanem az asztal mozgásával növeljük vagy csökkentjük a távolságot az objektív és a felveendő rajz között.

Megfordul a kép

Egy különleges gép szolgál arra a jelenetátmenetre, amikor a kép a túlsó oldalára fordul szemünk előtt. Tegyük fel azt látjuk filmen, hogy egy palota előtt lovasok gyülekeznek. A kép — mintha csak egy levelezőlapot fordítanánk a címzési oldal felé — megfordul szemünk előtt és fordulás közben is látszik a kép és a következő jelenetnél már pl. a kastély belsejében folytatódik a film.

— Az átfordítás úgy készül — magyarázza a trükkoperatőr, — hogy a film egy-egy kockáját kinagyítjuk és az átfordító-szerkezet ellenkező oldalára felerősítjük. A fordulás tartama alatt filmre veszünk az egyetlen képet annak különböző helyzeteiben. A kép a fényképezés alatt mindig

keskenyebb lesz, amíg vonalnyira keskenyedik. A következő jelenet felvétele pedig a vonal nagyságú gépből fordul addig, amíg a néző szemtengetyével merőleges helyzetben teljes képet ad. Ettől kezdve hozzáragasszák a jelenet többi részeit és így kapjuk meg az átmenetet egyik jelenetből a másikig.

— Miképpen történik technikailag a jelenet átmenetek — »úsztatásának« — az a módja, amikor a kép elhalványodik, majd fokozatosan felerősödve átmeny egy másik jelenetbe?

— Ezzel a fényadagoló készülékkel fokozatosan elvontom a fényt az előttünk lassan pergő jelenet utolsó kockáiról. Ezáltal az expozíció ideje folyton csökken, amíg a filmszalag

a fényre nem reagál, így tehát kép sem keletkezhet annak felületén. Ezután a szalagot visszaforgatom addig a kockáig, ahol a fényt csökkenteni kezdtem. A teljesen lezárkított fényrekeszből (blende) adagolni kezdem a fényt, de már az új jelenet eseményeiből, mindaddig, amíg előző alkalommal elvontam a fényt. Et-

től a filmkockától kezdve teljes fényvel szalad tovább a következő jelenet.

Az érdekes processzust Kovács Gusztáv magyarázza végig a nagy érdeklődést mutató miniszternek, aki mint mérnök-ember érdekes hozzászólásokkal kíséri a film rejteimeibe való betekintést.

Miniatűr klisével nyomják be a magyar feliratokat

A felirat-bejelölő szobában egyik géppel a negatívba vágunk téglalap alakú lyukakat, hogy így automatikusan helyére kerüljenek idegen filmjeinkre azok a feliratok, melyek az idegen szöveg helyett magyarul ismertetik a film cselekményét. Egy sor felirat benyomásához egy méter film szükséges. Ezért fordul elő, hogy két vagy három-soros kíséző szövegűl a filmfelirat egyik jelenetből a másikba is átmeny és a jelenet megváltoztatásával is az előző jelenet szövegét olvashatjuk.

A benyomás szintén Kovács Gusztáv találmánya alapján

történik (10—15 országban is használják e szabadalmát, mely abból áll, hogy a film emulzióját (kép-réteg) kellőképpen megpuhítják és egy miniatűr klisével benyomják a szöveget a képfelület alsó részébe.

A laboratórium érdekességei közé tartozik az a gép, mely a normál filmet 36 mm-ről 16 mm-re redukálja és ezzel a módszerrel állítják elő keskenyozgóink részére a kellő számú másolatot. Ezáltal elkerülhető, hogy a játékfilm jeleneteit keskenyfilmre is felvegyék.

A cég 16 éve áll fenn s ezalatt az idő alatt kb. 170

Bornemisza Géza miniszter nagy érdeklődéssel hallgatja Kovács Gusztáv igazgató magyarázatát

magyar, 30 német, 6 francia, 4 másnyelvű, továbbá mintegy 60 kultúrfilmét készített el. Ezeknek minden munkáját az előhívástól a levetítésig a laboratórium készítette el. Az elmúlt 16 év alatt több mint 20 millió méter kópiát készített a laboratórium s most ebben az új épületben hisszük, hogy az eddigi teljesítményt sok-

szorosán fogja felülmúlni.

A kétemeletes laboratóriumi épület megtekintése után a vendégek a szuterénbe épített nagy vetítőbe vonultak, ahol 3 kultúrfilmét mutattak be a jelenlevőknek.

A miniszter nagy megelégedésének adott kifejezést a látottak felett és 9 óra tájban hagyta el a laboratóriumot.

Modern gép és modern szellem

November 27-én, szombaton este szükkörű vacsorára hívta meg Kovács Gusztáv igazgató laboratóriumának 12 tisztviselőjét és 86 munkását néhány illusztris vendéggel egyetemben.

Az est folyamán Oravecz Zoltán tisztviselő üdvözölte a népszerű igazgatót, majd Dr. Váró József felemelő szavai után Huber Béla és Mohai József tisztviselők és a Magyar Film képviselője üdvözölte Kovács Gusztávot, aki meghatott szavakkal mondott köszönetet az eddigi együttműködésért azoknak, akiket úgy tekint, mint segítő munkatársait.

Az a szeretet, amely az est folyamán éppen úgy megnyil-

vánult, mint munkaközben a legritkább jelenség a millió-munkaadó és a dolgozó alkalmazott között.

Ez a laboratórium nemcsak technikai felszerelésében modern, hanem szellemében is a korszerűség bélyegét viseli magán. Munkájával a nemzet szolgálatában áll; munkaadó és munkás megkülönböztetése nem rangban és címzésekben nyilvánul, hanem egymás megbecsülésében.

Ez a hang jellemezte Kovács Gusztáv beszédét. Optimista hangja a fegyelemre, rendre és munkára buzdította embereit, akiknek kenyere és jövője függ a közös munkától. Ha a munkaszeretet töretlen ereje tartja együtt ezt a tár-

saságot, úgy még minden európai országra leselkedő légi-veszélynek sem lehet végzetes hatása. Amint a hangyák újjá építik birodalmukat akkor, ha idegen láb tipor rá, éppen úgy az ember is azonnal újjáépíti a romokon azt a megszokott

ezt a szellemet pedig együttesen fogjuk kiirtani magunk közül. — Hiszünk abban, hogy ha a béke boldog teremtő ideje elérkezik, újra ellátogatnak hozzánk a külföldi országoknak azok a megrendelői is, akik a magyar munkát pon-

Vége a látogatásnak

munkahelyet, melyet részére a sors kiszabott. Az igazi pusztulás csak a lelkekben, a kislitúségben található talajra, tósságban, minőségben és nem

utolsó sorban olcsóságban eddig is a legmegfelelőbbnek találták.

Gyimesi Kásás Ernő.

Szemere Vera, a Futótűz című filmben.

MAGYAR film HÍREK

FILMBEMUTATÓ. December elsején mutatták be a sajtó képviselőinek a Kaszinó filmszínházban a svéd filmgártás egyik legjelentősebb alkotását — melynek magyar címe: *Két csók között*. A film főszerepét (az Intermezzo-ból ismert Ingrid Bergman játssza. Partnere Edwin ADELPHSON. A filmet a »Magor« filmkölesönző hozza forgalomba, mely a napokban költözött új helyiségbe: Mussolini-tér 1. II. em. Telefonja: 113—294 vagy 220—432.

LESZERELÉS. Zeéry Géza segédrendező 14 hónapi frontszolgálat után a közelmúltban leszerelt. Harctéri szolgálata elismerésül az I. oszt. *Tűzkereszttel* tüntették ki. Amint értesülünk egyik filmvállalatnál nyert elhelyezkedést, ahol folytatja munkásságát.

30 EVES A LUKÁCS FILMSZÍNHÁZ. A török-szentmiklósi Lukács Filmszínház ez évben ünnepli fennállásának 30 éves jubileumát. A mozgót 1913-ban alapították. A lelkes igazgató most igen szép jubileumi műsort állított össze, amely közel két hétig válogatott műsort ad. Mint kimagasló filmek szerepelnek ezen a műsoron: az »Éjjeli zene«, »Lidércfény« és a »Kérső« is.

A jubileumi hét megnyitó díszelőadása dec. 4-én, szombaton lesz és előreláthatólag annak lefolyásáról lapunkban is beszámolunk. A jubiláló filmszínház tulajdonosai Lukács Zoltán és Lukács Miklós.

ÜZEMVEZETŐ vagy gépkezelő állást vállalok. Papp Ottó, Pestszenterzsébet, Szabadság-u. 8/a.

A „Futótűz” című film sikere Kassán és Kolozsváron

A mult század végének nyugalmas, fejlődéssel teli életét számtalanszor elevenítették fel költőink, íróink és így többé-kevésbé irigykedve nézi és meglehetősen ismeri színdarabokon, filmekben keresztül azt a kört a közönség is. Annál kevesebbet hallunk a mult

század elejéről, a szabadságharcot megelőző időkről, melynek feladatai, követelményei épen úgy megvoltak, mint hősei. Csupán kevesebbet hallottunk róluk. A magyar színművészet úttörői közül már alig néhánynak ismerjük nevét, de erről a néhányról viszont mindenki tudja, hogy művészetüket nem csupán a művelődés és szórakozás töltötte ki, hanem tudásukat, lelkesedésüket a haza céljainak szolgálatába állították.

Ezek közé tartozik a most 150 éve született Déryné, Széppataki Róza is, akit kora legnagyobb magyar énekesnőjének tartottak. Erdeme főleg abban állott, hogy az elnémetesítő törekvésekkel szemben keményen ellenállt és ország szerle terjesztette a magyar dalt. Emlékére film készült, felelevenítve Déryné életét, aki a magyarság nehéz nemzeti küzdelmeinek idején hősi önfeláldozással állt a magyar szó és magyar dal szolgálatában.

Ez a film emléket kívánt állítani egyúttal Kolozsvár és Erdély lelkes társadalmának is, mely rangkülönbségre való tekintet nélkül, áldozatos

lélekkel építette fel a magyar színjátszás első állandó hajlékát.

A Déryné életéről szóló film díszbemutatóját november 21-én délelőtt tartották Kolozsvárott, ahol a film egy része is lejátszódik.

Ez alkalommal felkerestük a Dérynéről készült, »Futótűz« című film forgatókönyv íróját, aki maga is leutazott az Erdélyi Magyar Közművelődésügyi Egyesület által rendezett, a Mátyás Király filmszínházban tartott előadásra.

— Széppataki Róza 150 évvel ezelőtt született — mondotta — és ezzel a filmmel az ő érdemeinek akartunk emléket állítani. Déryné emberi és művészi sorsát naplójában megnyilatkozó felejthetetlenül szép és nemes alakját egy költői epizódban eleveníti meg ez a film, mely a száz év előtti Kolozsvár életének és társadalmának keretében játszódik le.

— Amint értesültünk, Szabó Ilonka személyesíti meg Déryné-t. Milyennek találod őt szerepében? — tesszük fel a kérdést.

— Szabó Ilonka nevét ismeri már a közönség, hiszen

operaházunknak egyik legkedveltebb énekesnője. Jóllehet, eddig filmen nem szerepelt, valószínű meglepetés volt részünkre az a közvetlen stílus,

ahogyan a felvevőgép előtt mozgott.

— Maradt elég emlékünk Dérynéről, hogy az ő alakját hűségesen megelevenítsük?

— Számtalan fényképet, rajtot, leírást és szájhagyományt gyűjtöttünk össze, azonban azt mondhatnánk, hogy Déryné különleges alakja nem hasonlított egyik ma ismert sztárrunkra sem. Így esett aztán választásunk Szabó Ilonkára, aki nemcsak alakban hasonlított hozzá, hanem bátran mondhatom, — lélekben is. Azt hiszem, nem túlzás, ha azt mondom, hogy Szabó Ilonka még szebb is a néhai Déryné-nél, énekhangja pedig éppen olyan szépen cseng, mint annakidején híres elődjéé.

— A bemutatóra leutazott a művész is Kolozsvárra?

— Sajnos nem tudott velünk jönni, mert szereplése ebben meggátolta.

— Kik voltak ott a matinén?

— Azt mondhatnók — mondja a forgatókönyv írója — a kolozsvári társadalom minden rétege képviselve volt az előadáson, ahová Antal István nemzetvédelmi-propagandaminiszter képviselőjében Traeger

Ernö miniszteri osztályfőnök, továbbá Nagy Sándor a propagandaminisztérium filmsztályának, Molnár Sándor dr. a kulturális osztályának vezetői, valamint Mindszenti Béla előadó is leutaztak.

— Az előadás előtt Csizmadia kolozsvári városi tanácsnok, Dr. Ungvári Sándor az E. M. K. E. főtitkára, valamint a filmszínház igazgatósága fogadta a vendégeket.

Az előadás előtt Dr. Molnár Sándor mondott bevezető beszédet.

A közönség áhitatos érdeklődéssel kísérte Déryné életének és kolozsvári élményeinek kibontakozását, mind a beszéden, mind a filmen keresztül.

— Ennek az izig-vérig magyar asszonynak életéről készített film nemcsak azért állott közelebb a kolozsváriak szívéhez, mert az események ott játszódtak le, hanem azért is, mert a 22 éves elnyomatásban a magyar kultúráért hősi harcot vívó Kolozsvár felismerte azokat a finom vonatkozásokat, amelyet a »Futótűz« című feldolgozott film

mondanivalói időszerűvé tettek.

— Egy érdekes epizódunk is volt, — mondotta Patkós — az előadáson gróf Bethlen

Györgyné is megjelent, akinek a filmen szereplő Gubernátorné a nagyanyja volt. A nagyszszony melegen szorított velem kezét, elismerését fejezve

ki. E gratulációja természetesen mindnyájunknak szólt, akik ezt a filmet életre keltették.

(Gy. K. E.)

MAGYAR film ÚJ FILMEK

KULTÚRFILMEK

Ember, föld és a gép

Irtá: Tassonyi Ernő és Lakatos Vince
Operatőr: Berendik István
Felvételvezető: Ferjencsik Ottó
Hang: Balogh Gyula
Szöveget elmondja: Szakáts Zoltán
Zenét összeállította: Pongrácz Géza
Vágó: Kárpáti Endre
Hossza: 361 méter
Produkción: Kovács Gusztáv
 Magyarország ösödök óta vezető állam volt mezőgazdasági tekintetben a közép-európai államok között. Harcosaink annakidején zekében harcoltak, mert a lóról való harcmodor volt a főerejük. Az akkori európai tógás-köpenyes viselet akadályozta volna a harcosokat mozgásukban és saját elgondolásuk szerint elké-

szített öltözetet halcsontok helyett *gombokkal* erősítették össze. Neve zeki. Így lett a *gomb* magyar találmány és így keletkezett a rövid kabátkából — amit a székelyek ma is zekének neveznek — *zakó*. (Érdemes volna kultúrfilmnek feldolgozni. Szerk.)

De harcos elődeink éppúgy ragaszkodtak a földhöz is, ahol vadászaton kívül eleségüket is termelhették. A magyar életrealitás megtalálta a szántás legjobb módját: feltalálta az *ekét*.

Az *eke szereplésével kezdődik ez a kultúrfilm*. Szemünk előtt vonul el a faeke, az ökrök-vontatta vaseke, majd a dróton gözzel húzatott és traktorral vontatott 8—10 ekéből álló gépkolosszusok vágának pontosan megállapított

mélységig a földbe, hogy ezzel a magyar föld talaját a legteljesebb mértékben hasznosítsák Európa élmezőjének szolgálatában.

Az aratás processzusát a kézi gépektől kezdve a legmodernebb felszerelésig szintén nyomon követhetjük. A

film igen szépen van fényképezve, büszkén halljuk, hogy az ekével mi ajándékoztuk meg a világot s a városi embert is arra tanítja, hogy ezt a földet, amely nekünk mindenünk, mindennél jobban kell szeretnünk.

Gy. K. E.

Magyar selyem

Irtá: Tassonyi Ernő és Dr. Vidacs Aladár
Fényképezte: Berendik István
Felvételvezető: Ferjencsik Ottó
Hang: Balogh Gyula
Szöveget elmondja: Szakáts Zoltán
Zene: Pongrácz Géza
Vágó: Kárpáti Endre
Hossza: 352 méter
Produkción: Kovács Gusztáv

Általában köznapi emberek a selyemről igen keveset tudunk. A hölgyek inkább használhatóságát, mint keletkezését ismerik. És ime, itt peregrin szemünk előtt a selyemhernyó hatalmas munkájának kifürkészhetetlen titka, melyet sohasem tudott volna meg az ember, ha a mikroszkóp, a különféle technikai eszközök,

világítások és egy-egy tudós filmszakember nem állt volna mögéje, hogy hosszú munka után elhozza a selyem keletkezésének egyes fázisait eléánk, kényelmes szemlélők elé.

Nem is tudtuk, hogy Magyarország ipara ezen a téren ilyen jelentős. *Szekszárd* a magyar selyem Mekkája. Az országutak szélén álló eperfák szolgálják a milliányi selyemhernyónak az abrakot. A feldolgozás egész vidékeket lát el munkával, kenyérrel, amíg szemünk előtt bontakozik ki a filmen a selyemharsnya vagy a brokát.

A film rendkívül ügyes és szemléltető módon sorakoztatja fel ennek a hatalmas iparnak alapvető elemeit és szinte csodálkozva nézzük, hogy az

egyszerű magyar asszonyok miképpen állják meg helyüket a mikroszkópnál. Igenis, meg kell dicsérnünk a rendezőnek és az operatőrnek ezeket a

meglátásait, melyek nemcsak nemzeti öntudatunkat emelik, hanem megbecsülést hoznak a nép egyszerű gyermekeinek is. Gy. K. E.

levetítenek egy családi vonatkozású filmet.

A vidámság mellett taposlunk Bulgária szép tájainak és úgy örülünk a kultúrértékeknek, akárcsak a miénk lenné. Az operatőrök is sok kedvességgel és jókedvvel hordták össze a 300 méteres kultúrfilm anyagát, melynek megtekintése után az (zal álltunk fel a Kovács Film-laboratórium vetítőjében, hogy ha a nagy film félig olyan jó lesz, mint ez az apróság, úgy a produkció igazán lelegetett lehet a munkájával.

Gy. K. E.

ÖSKERESZTÉNY vizsgázott mozigépész, villamosgépkezelői gyakorlattal állást vállalt. Proviacs Antal, Kiskunmajsa, Szt. Erzsébet-u. 51. sz.

FELHIVÁS! Palló Film Kft-ben ügyfelem érdekeltséget kíván vállalni. Azon hitelezők, akik követelésüket a Tilalmi Bizottságnál nem jelentették be, jogvesztés terhével jelentkezzenek 3 nap alatt Dr. Vári Rezső ügyvédnél, VII., Erzsébet-körút 15.

VIZSGÁZOTT mozgófénykép-üzemvezető és gépkezelő igazolvánnyal rendelkező fiatalember 2 éves gyakorlattal elhelyezkedést keres. Filmköleszónői ügyekben jártas. Cím: P. A. Thököly-út 79., házfelügyelő,

Magyar filmexpedíció Bulgáriában

Operatőr: Georgi Parlapanov

Szöveg: Dr. Legenyei József

Hossza: 329 méter

Gyártotta: Turán Film

Produkción: Ágostai Károly

Egészen különleges a kultúrfilmek sorában a fenti címmel előadott film. Ugyanis nagy esemény zajlott le filmeink életében: a mai nehéz háborús világban »sikerült« külföldre utazni és ott filmet gyártani... Bulgária volt az a testvérország, ahol még ebben a gondokkal megterhelt Európában akadt egy tenyér-

nyi hely és egy strand-széles-ségnyi tenger, ahol néhány lelkes művészember elkészíthette a legújabb bolgár-magyar filmet a »Tengerparti randevú«-t.

Ennek a játékfilmnek szereplői örökítették meg »emlékül« ezt a kedves kirándulást és a munka üteme alatt saját életükbe is megengedték, hogy bepillantsunk. És ez a kedves az egész filmben. Olyan, mint egy nagy családi összejövetel, amikor a laodalom után megszökött a fiatal párt és a hátramaradtak tere-feré közben

HÁROMTANYÉROS nonsincron zeneaszta eladó. A motorok 110 voltra működnek. Érdeklődni lehet: Hungária filmszínház Nyíregyháza.

Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság által engedélyezett filmek

A Híradófilmszínház külön kiadása 113. (M.F.I.) hangos riport 1 felvonásban, a Magyar Film Irodában 1943. évben készült, 110 m. hosszú.

Ufa világhíradó 214. (Auslandstun-woche Nr. 214.) (Ufa) hangos riport 1 felvonásban, az Univerzum filmgyárban 1943. évben készült, 370 m. hosszú.

Facsúsztatás (Holzzieher) (Budapest Film) hangos kultúrfilm 1 felvonásban, a Terra filmgyárban 1943. évben készült, 470 m. hosszú.

Egy nap Schönbrunnban (Ein Tag in Schönbrunn) (Budapest Film) hangos kultúrfilm 1 felvonásban, a Tobis filmgyárban 1943. évben készült, 415 m. hosszú.

Vérben és vasban (Aus der Rüst-kammer Deutscher Vergangenheit) (Budapest Film) hangos kultúrfilm 1 felvonásban, a Tobis filmgyárban 1943. évben készült, 385 m. hosszú.

Ufa világhíradó 214. (Német beszéd-el) (Auslandstunwoche Nr. 633. Deutsch gesprochen) (Ufa) hangos riport 1 felvonásban, az Univerzum filmgyárban, 1943. évben készült, 370 m. hosszú.

Tengerre Zoro Huru előzetes (Enni, vagy nem enni) (Terno Film) hangos reklám 1 felvonásban, a Palladium filmgyárban 1934. évben készült, 90 m. hosszú.

A marokkói lány (L'occident) (Hamza D. Ákos) hangos dráma 4 felvonásban, a Pellegrin Cinema gyárban 1938. évben készült, 2382 m. hosszú.

30. sz. Filmhirdetés 1943/44. (M. F. I.) hangos reklám 1 felvonásban, a Magyar Film Irodában 1943. évben készült, 71 m. hosszú.

Ufa magazin 27. (Ufa Magazin) (Ufa) hangos riport 1 felvonásban az Uni-

versum filmgyárban 1943. évben készült, 300 m. hosszú.

Gróf Monte Christo I. rész. (Az Ifvár foglya) (Il conte di Monte Christo) (Filmellátó) hangos regény 5 felvonásban, a Minerva filmgyárban 1943. évben készült, 2753 m. hosszú.

Gróf Monte Christo II. rész. (A bosszú) (Il conte di Monte Christo) hangos regény 4 felvonásban, a Minerva filmgyárban 1943. évben készült, 2478 m. hosszú mozgófényképet.

Zenélő malom (Dr. Kolczonay) zenés vígjáték 4 felvonásban, a Hunnia filmgyárban 1943. évben készült, 2213 m. hosszú filmet, mint Magyarországon készült, magyar nyelvű mozgófényképet.

Aranypáva. (Délibáb Film) hangos dráma 5 felvonásban, a Magyar Film Irodában 1943. évben készült, 2490 m. hosszú filmet, mint Magyarországon készült, magyar nyelvű mozgófényképet (felüli).

Kísérő műsorul a kötelező arányszámba beszámítható minősítette:

Tavaszi álom. (Mester Film) zenés film 1 felvonásban, a Hunnia filmgyárban 1943. évben készült, 380 m. hosszú filmet, mint Magyarországon készült, magyar nyelvű mozgófényképet.

BEMUTATÓFILMSZÍNHÁZAK MŰSORA

ÁTRIUM	Rákóczi nótája	XI. 24-től	Hunnia
CORVIN	Kivirul az öreg szív	XI. 23-tól	Budapest
DEÁK	Rákóczi nótája	X. 24-től	Hunnia
FORUM	Éjjeli zene	XI. 9-től	Hunnia
KASZINO	Két csók között	XII. 1-től	Magor-film
KORZÓ	Gróf Monte Christo	XI. 8-től	Minerva
NEMZETI APOLLÓ	Lajla	XI. 29-től	Palatinus
OMNIA	Zenélő malom	XI. 11-től	Kolczonoy
RADIUS	Kivirul az öreg szív	XI. 23-tól	Budapest
SCALA	Zenélő malom	XI. 11-től	Kolczonoy
SZITTYA	Lajla	XI. 29-től	Palatinus
URÁNIA	Majd a gyerekek	XI. 23-tól	UFA

Felelős szerkesztő:

MATOLAY K. GÉZA dr.

Felelős kiadó:

LIEBER LÁSZLÓ dr.

Kiadóhivatali főnök:

GYIMESY KÁSÁS ERNŐ

Készült a

»Műve« nyomdászövetkezet műhelyében

Budapest, IX., Erkel-u. 17.

Telefon: 182-278.

Felelős vezető: Demjén Ferenc

Hatalmas érdeklődést váltott ki országszerte a »Rákóczi nótája«

Budapest,
1943.
dec. 1
V évf.
48. sz.
Egyes
szám ára:
70 fill.

ERZSÉBET ALBERTI

Alberti Erzsébet a „*Me sírj utánam*” című rövidfilm szereplője

Zene: RÁDAY LÁSZLÓ

Forgalombahozza: AMBRUS-FILM

SZERKESZTŐ
D. MATOLA
K. GÉZA